

cessat ergo hinc cum leviculis suis argu-
mentis Titius, quibus nec minimum latet
dogma transsubstantiationis. Sane reali
presentia corporis Christi semel in Eucharis-
tia admissa, sequitur illa plane per se, ut
agnoscunt quoque Sacramentarii. Ita Cl.
Salmasius contra Grotium pag. 516, aperte
pronuntiat: « Retorqueri, » inquit, « melius,
et vividius (doctissimi Lutherani Theologi)
in illos telum potest. Aut probent nobis Scrip-
ture testimonio quod tradunt, scilicet
Transsubstantiationem, aut concedant, snum
esse commentum quod credunt. Nam si ad
litteram accipiantur verba Christi, ut debere
accipi contendunt, longe magis doctrinae
Pontificiorum favent, quam Lutheranae. Di-
xit Christus: *Hoc est corpus meum, cum
panem traderet*: Ergo non amplius panis est,

sed corpus Christi, ut ille, qui veritas est,
affirmavit etc. ». Illustrè sane testimonium
pro veritate Catholica, dum Lutherani nobis
veritatem realis presentia ex verbis Christi
(que Schlusselbergius Lutheranus sit tam
« clara, ut nullus Angelus e cœlis, nullus
homo in terris possit clarius loqui »), Sacra-
mentarii vero transsubstantiationem nobis
ex iisdem adjudicant. Quæ de adoratione
et circumgestione Eucharistie subdit Ti-
tius, futiles esse, et per se corrumpere ex pro-
xime dictis patet. Neque enim puto, ipse
Zwinglius et Calvinus negassent adoratio-
nem Christo, si realem presentiam credidi-
sent, quam Titius partim admittit, partim
admittere deberet, si agere (juxta ipsos Sa-
cramentarios) consequenter vellet.

VINDICÆ

PRO LIBRO QUARTO

DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ

Ad CAPUT II.

Amesius ita quæstionem proponit: « An
hóstia consecrata, extra usum, in pyxide
servata, sit Sacramentum Eucharistiae ».
Et cum Lutheranis negativam tuerit.

Sed probatur veritas Catholica. I. Quia
verba Domini: *Hoc est corpus meum*, priu-
dicta sunt, quam fieret actio manducandi,
et bibendi: Ergo ante illam actionem fuit
corpus Domini præsens in Cœna, et proinde
Sacramentum confectum. Amesius dato ante-
cedente (quod male Calvinus negavit) ait:
« Conclusio nihil facit ad rem ». At facit
certe ad rem, et veritatem Catholicam, quam
effacienter evincit. Si enim ante dationem, et
sumptionem, adest corpus Christi sub spe-
ciebus, quidni possit ita asservari? alio-
mitti? adorari? etc. Dixit, sed minime proinde
Amesius: « Varios esse actus particu-
lares, qui concurrunt ad Sacramentum; ac
proinde hoc est in fieri, ab initio ad finem
eorum existens quasi incomplete. » Petitor
aperte principium: Habet quippe se S. Eu-
charistia ut panis, ad cuius essentiam nec
pistio, nec manducatio requiritur.

Probatur II. — Quia sacramentum Encha-
ristiae, et presentia corporis Domini durant
toto tempore, quo fit sacra Cœna, sed inter
unam actionem, et aliam, intercedere potest
tempus. An ergo perseverat Sacramentum
inter duas actiones, an non? Si non ergo
non toto tempore Cœna adfasset corpus Do-
mini; quod est contra adversarios. Et insuper
oportet Christi corpus tempore Cœna
sepius accedere, et recedere, quod est omni-
nino ridiculum. Si ita; habetur intentum.
Hinc ultius infertur: Perseverare Sacra-
mentum in eo tempore, quod est interjectum
inter distributionem, et manducationem: si

quis velit aliquantulum hærere ante mandu-
cationem: Ergo similiter, etsi differat man-
ducationem in alterum diem, mensem etc.
Negat Amesius sequelam, « quia, inquit,
interstitium hujus, aut illius actus, non in-
terruptum moralem totius actionis perfec-
tionem: sed tota celebrazione peracta, quod
in dies, menses etc. in pyxide servatur, nulla
pars est illius actionis; et proinde non est
Sacramentum ». Resp.: Frustra haec dic-
tunt, nisi ex S. Scriptura probetur: Hoc
Sacramentum in actione transeunte consi-
dere. Semper ergo mendicat principium
Amesius. Sed

Objiciunt: « Sacramentum non est, nisi
quatenus institutio Domini in eo servatur:
sed Dominus institutus usum presentem Eu-
charistiae, non hostiam in pyxide conservan-
dam: ergo hostia in pyxide conservata non
est Sacramentum ». Resp.: Minor falsa est
de usu actuali Eucharistiae: ita ut Christus
voluerit consecrationem hostie, que non sit
mox absumenta, nec voluerit eam esse
Sacramentum. Sufficit enim juxta institu-
tionem Christi, consecrationem fieri ob man-
ducationem sive mox, sive post faciendam.
Quod si sacerdos consecraret, non ad finem
manducationis, illicite quidem, valide tamen
faceret. Ratio est: quia institutio Christi
non complectitur tantum essentiam Sacra-
menti hujus, sed etiam usum. Consecratio
ad Sacramentum faciendum pertinet, distri-
butione et manducatio ad usum. Res autem
non pendet quod esse suum ab us. Itaque
sicuti, etsi quis faceret sedem, non ut ibi
sedeat, sed ut in spectaculo exhibeatur,
adhuc erit verissima sedes; sic et SS. Sa-
cramentum, non desinit esse Sacramentum,
licet nemo illo utatur ad id, ad quod est
institutum. Amesius quam est hic prodigus
verborum (que piget exscriberet) tam inops

est firma rationis: « Jusserit Dominus discipulos facere, quod fecerunt: Jusserit nos etiam facere, quod in prima Cœna factum est: Jusserit mandationem conjungi cum benedictione, et acceptatione: nihil vero jussiterit, aut indicaverit de reservatione». Quid his omnibus datis contra nos concluditur? Anne obligamur omnes circumstantias servare? sedentes ad mensam, post pedum lotionem, post fractionem panis etc., sumere Eucharistiam? Substantiam rei instituit, et (in sano sensu) etiam jussit: hec impletur a Sacerdotibus principaliter in ipsa actione sacrificandi; a ceteris sufficientissime, si quovis modo et tempore ac loco decenter de eo sacrificio participant.

Ad CAPUT III.

Objic.: « Si Baptismus cum ceteris omnibus Sacramentis a Pontificiis introductis consistit in usu, ut ex Scoto, et Vasquezio constat, magnum certe prejudicium affert permanentiam Eucharistie extra suum usum, quod repugnat communia naturæ Sacramenti, que non minus Eucharistie, quam ceteris speciebus debet convenire ». Respondeo: Si agere velint adversarii prejudiciis, et presumptionibus, profecto stant hec vel maxime pro nobis, ut ex universalis praxi Ecclesiae constat. Si de re ipsa agatur, negari non potest, potius Christum signum effectivum gratiae etiam permanens instittuere, que enim in hoc vel umbra contradictionis, aut inconvenientiae? Unde aperte falsum est, quod assumit Amesius, repugnare permanentiam nature Sacramenti: unde in vanum porro verba multiplicat; nec opera pretium est, in re tam manifesta diutius habere.

Gerhardus paucula etiam tribus, aut quatuor thesibus ex ipso Bellarm. objicit, sed nullius penitus momenti. Solum nota paradoxum illud in th. 37. quo ait: « Cibum non dici, nisi qui actu commeditur ».

Ad CAPUT IV.

Catholicam veritatem roboret etiam continua et vetustissima Ecclesiae praxis, ex testimoniis SS. Clementis, Justinii, Irenæi, Tertulliani, Cypriani, Concilii Nicæni, Basilii, Nazianzeni, Ambrosii, Chrysostomi, Hieronymi, Cyrilli etc. que sunt tam perspicua, ut negare non fuerint ausi, sed carpere Calvinos, Martyr, et alii Sacramentarii. Ame-

sius vero maluit hanc exploratissimam proxim altissimo silentio preterire; quæ etiam sola nos contra Novatores ita tuerit, ut licet nulla alia ratio (cum certe efficac sit illa a Bellarm, superioris assignata) suppetret; jure tamen dicere possemus, insolentissime insania esse adversariorum impudentiam, qua audent damnam, quod tota per orbem semper frequentavit Ecclesia.

Ad CAPUT VI.

Circa questionem: Quid proprie sit Sacramentum Eucharistie, stat ex parte Catholicorum.

I. Assertio — Consecratio Sacramentum dici potest; quatenus Sacramentum accipitur pro omni signo rei sacrae, sed non prout vel strictissimi accipitur pro signo rei sacrae sanctificantis animam, vel strictissime pro signo non solum significante, sed etiam efficiente anima sanctitatem. Amesius 1. : « Distinctio haec nullum habet fundamentum ». Resp. : Hoc sine fundamento et probatione asseretur. Amesius 2. : « Consecratio (ex Bellarmi sententia) est forma Sacramenti strictissime sumpti: Ergo consecratio est pars essentialis ejus ». Respondeo: In fieri certum est quod ait Amesius: In facto esse, verba consecrationis dicuntur a multis formâ manens moraliter: alii non male negant. Vide Suarez disp. 43. sect. 3.

II. — Sumptio Eucharistie, Sacramentum dici potest, quatenus est signum rei sacrae sanctificantis animam, sed non ut causa sanctificationis. Amesius: « Sumptio Christi, est causa sanctificationis. Joan. vi. vers. 51. Quia applicat Christum, et virtutem ejus: Ergo sumptio Eucharistie externa non est sumptio Christi ». Distinguunt illatum: Non est sumptio Christi sacramentalis, et spiritualis simul, concedo consequens; Non est sumptio sacramentalis tantum, nego.

III. — Sola species panis et vini non habet integrum Sacramenti rationem. Amesius: « Ne partiale quidem ». Resp. : Hoc dicit, sed non probat Sacramentarius.

IV. — Corpus Domini et sanguis sine ordine ad species non habent rationem Sacramentum. Amesius: « Neque ordinem habent talem, nisi ex placito hominum ». Resp. : Ex Dei-hominis placito id esse probatum est in superioribus.

V. — Etsi tam species panis et vini, quam corpus et sanguis Domini ad essentiam sa-

cramenti Eucharistie pertineat, ratio tamen Sacramenti magis convenit speciebus, ut continent corpus, quam corpori Christi, ut est sub speciebus. Amesius 1. : « Corpus Domini nullo modo potest esse de essentia signi sacramentalis, quia res est significata, et species panis et vini nullo modo sunt aptæ ad significandam, nequid ad efficientiam gratiam ». Respondeo: Neg. assumpt. Satin enim est illud esse sensible ratione specimen, cum vobis unum quodammodo constituit; ut et fit in contritione respectu Penitentie. Amesius 2. : « Neque corpus Domini consecrat; neque ulla verbo institutionis sanctificate sunt species ad usum Sacramentalem ». Resp. : Prius non requiritur; posterior est Sacramentariorum commentum. Amesius 3. : « Nihil pertinet ad essentiam aliquius rei præter causas essentiales. Sed nec species, nec corpus sunt vel materia, vel forma signi sacramentalis: Ergo non pertinent ad essentiam ejus ». Resp. : Neg. min. Comparantur enim species et corpus inter se; vel ut partes integrantes iuxta aliquos, qui verba consecrationis moraliter permanentia dicunt esse formam; vel (meius juxta Suarez, et alios) ut materia et forma; sive quod corpus Christi sit instar formæ, species quasi vivificans et sanctificans; sive quod sit instar materiae. Cum enim succedit substantia panis, dici potest, hic quodammodo intervenire compositionem ex accidente et subiecto; in qua compositione: (uti sæpe in aliis artificialibus compositis etiam accidit), id quod se habet per modum materia, est nobilis.

VI. — Ratio Sacrifici, nee non pignoris, et alimenti divini, magis convenit corpori Domini, ut est sub speciebus, quam speciebus, ut continent corpus Domini. Amesius: « Manifestum contradicendum implicit, ut species sint magis Sacramentum, et corpus sit magis pignus, aut alimentum Sacramentale; quia ratio, et vis Sacramenti hujus consistit in obsignando, et alendo ». Respondeo: Commentum museum de obsignatione Sacramentorum suo loco exessum est. Nec umbram vero contradictionis habet, quod id quod est sensibile per se in hoc composite divini sacrificii, habeat magis rationem signi sacramentalis; id vero quod est res pariter, et Sacramentum, magis sit pignus et alimentum. Totalis potest hic esse de modo loquendi: de re constat iuxta Catholicos.

« De effectu Eucharistie, et de preparatione ad Communionem », inquit Amesius, « questionem hujusmodi format Bellarmenus: Utrum ad digne communicandum requiratur, ut homo non habeat conscientiam peccati mortalis? Suos dicit omnes docere: Eucharistiam non remittere peccata ejusmodi, quorum homo conscientiam habet, et ideo requiri, ut antea purgantur: contraria sententiam tribuit nobis (Lutheranis, et Calvinistis); sed non vult intelligere Bellarmenus, quomodo peccatorum remissio exhibetur in Sacramento, tamquam in obsignatione sigillo; hac enim ratione possunt remitti peccata ante remissa ». Resp. : Commentum hoc jam supra exessum est. Quero hinc modo, quomodo potest remitti,

Ad CAPUT XI.

Sicco pede hæc transvolat Amesius: « De panis qualitate ait se non contendere, si modo verus, et solidus panis sit; quod de hostia Papistarum vix posse affirmari canumniatur. « De aqua particulari vino miscenda, etiam non curat, negat tamen, religionem, cultum, aut ceremoniam aliquam in ejusmodi esse collocandam ». At affirmant jam ab initio Ecclesie Christianæ, concilia, et Patres, qui et testantur, Christum ita fecisse. Cur ergo hic Sacramentarii, ab institutione Christi deflectunt? Nempe quia non exprimitur in Evangelio!

Ad CAPUT XII.

De forma dicit Bellarmenus: Ecclesiam Catholicam magno consensu docere, illa sola verba: *Hoc est enim Corpus meum, et: Hic est enim calix sanguinis etc.*, pertinere ad formam hujus Sacramenti, et esse consecratio. Opponit Amesius ex Joanne de Rada varia Theologorum opiniones de hoc, et subdit: « Conclusio Scoti, et ipsius Joannis de Rada est: De verbis consecrationis calicis præcisus, non est omnino certa Ecclesia Romana ». Sed vel cavillatur Amesius, vel non intelligit, quomodo differat, pertinere ad essentiam, et ad integratam formam? In illo, non dicit, sed contrarium ipse indicat.

Ad CAPUT XVII.

« De effectu Eucharistie, et de preparatione ad Communionem », inquit Amesius, « questionem hujusmodi format Bellarmenus: Utrum ad digne communicandum requiratur, ut homo non habeat conscientiam peccati mortalis? Suos dicit omnes docere: Eucharistiam non remittere peccata ejusmodi, quorum homo conscientiam habet, et ideo requiri, ut antea purgantur: contraria sententiam tribuit nobis (Lutheranis, et Calvinistis); sed non vult intelligere Bellarmenus, quomodo peccatorum remissio exhibetur in Sacramento, tamquam in obsignatione sigillo; hac enim ratione possunt remitti peccata ante remissa ». Resp. : Commentum hoc jam supra exessum est. Quero hinc modo, quomodo potest remitti,

quod ante remissum est, si (ut Sacramentarii contendunt) non potest produci, quod jam productum existit? Amesius 2. : « Non distinguit Bellarminus inter conscientiam peccati pœnitentem, et imponitentem. Nos enim ne illa quidem peccata in Sacramento remitti credimus, que Pontificii venialis vocant, si quis accedit cum conscientia carum imponitentia ». Resp. : Conscientiam peccata mortalis habet omnis ille, qui illud per contritionem una cum absolutione sacramentali (si habeat copiam Confessarii) non delevit. Si desit haec, præmitti debet contrito perfecta, nec sufficit qualiscumque pœnitentia aut detestatio peccatorum mortalium.

Ad CAPUT XXI.

Catholica assertio est: Tots plane Christus in specie panis, et totus in specie vini continetur; non tamen vi sacramentalium verborum, sed per concomitantiam. Amesius: « Non sequitur praesentia totius Christi ex praesentia unius partis, si vera sunt quæ Bellarm. cap. 4. dixit: Corpus Christi posse a se dividii respectu loci etc. Potest enim simili ratione corpus esse in uno, et sanguis in alio loco, et anima in tertio etc. » Resp. : Posset ita absoluere fieri; sed de facto ut non contingat, obstat decretum Dei, quo vult impatibilem, et indivisum semper manere Christum post Resurrectionem. Sed videamus lepidam demonstrationem, qua se putat obtinere Bellarminum. Amesius inquit: « Hic fatetur, vi verborum sacramentalium totum Christum non esse præsentem sub specie panis: fatetur simul, non esse Christum totum ibi sacramentaliter præsentem. At Thomas cum Thomistis docet, unum corpus non posse esse in duobus locis, nisi tantum sacramentaliter. Ex quibus duabus præmissis necessario concludatur, totum Christum non esse realiter præsentem vel sub specie panis, vel sub specie vini ». Resp. : Non est haec demonstratio nisi cavillationis, aut delirii. Major propositione non est Bellarmini, sed ei ab Amesio afflita. Subsumptum est quidem Thomistarum, sed illud Bellarminus cum ceteris plerisque repudiavit. Quamvis vero utramque præmissam admitteremus, non video tamen aliud ex iis colligi, quam abortionem ingenii. Sic enimvero ratiocinari oportebat: Christus non est præsens sacramentaliter vi verborum sub specie panis sola, sed simul per naturalem concomitan-

tiam: Ergo illa præsenta sacramentalis sub una tantum specie, non est ita perfecte sacramentalis, seu representativa, sicut sub utraque simul specie: Ergo nihilominus realiter est utrobius totus Christus presentis, sive sub alterutra, sive sub utraque specie.

Ad CAPUT XXII.

Afferunt Catholici: S. Eucharistia, ut est pignus amoris, potest optime in quavis specie conservari, cum in quavis exhibeatur Christus præsens: ad rationem vero sacrificii perfectam utraque species est necessaria: ut sic enim significat Christi passionem: sola autem species panis non repræsentat exacte Christum ut mortuum, nisi ab altera parte conspicatur sanguis ut effusus. In qualibet tamen specie inventur tota essentia ac ratio Sacramenti, ita ut hostia consecrata, ut a laicis sumitur sine specie vini, absolute, vere, et proprie dici debeat sacramentum Eucharistie. Objicit Amesius: « concessionem Scholasticorum antiquiorum », Alensis, Bonaventurae, Durandi. Sed hi loquuntur de ratione usquequa perfecte representativa, uti de sacrificio dictum est. Cur ne conatus quidem est solvere probationem Bellarmini Amesius? Ea plane convincit intentum. Nam in quolibet sacramento requiritur significatio, et causalitas: haec autem utraque reperitur in specie panis, vel vini sorsim; duplex significatio, scilicet interna reflectionis, et unionis fidelium inter se, et cum Christo, in qualibet specie reluet esse minus perfecte, quam sub utraque simul. Efficientia vero tam bene est in una, ac in utraque specie, cum ea nascatur ex ipso Christo sub illis contento. Christus autem idem totus est sub una, sicut sub utraque specie. Adde, quod quilibet species habet propriam materiam, et formam, propriæ actione, et consecratione efficitur, nec ullo modo, ut Sacramentum sit, una species pendet ab alia. Haec ratio manet immota, ne ausus est eam attingere Amesius.

Ad CAPUT XXIII.

Bellar.: Non major utilitas percipitur in communione sub utraque specie, quam sub una. Hæc assertio non est nisi probabilis; opposita enim, quam etiam Amesius ex Alensi opponit, et quam tuetur Cardin. de

Lugo, etiam probabilitas sustinetur. Illud vero certum est, quod ejus fructum, quem Lutherani, et Calviniste in Sacramentis quadrunt (id est excitationem, vel confirmationem fidei) non minus percipiunt, qui sub una communicant, ac qui sub duabus. Utrumque enim vident, et sic excitatur apprehensionis et fides melius, quam per ipsam mandationem, Catholici vero ex qualibet specie percipiunt tantum ejus fructum, quantus ad salutem est necessarius. Licit vero plus gratiae, et fructus ex utraque specie, quam ex una tantum caperetur, non propter ea opus esset, vel expedit, ut omnes utramque sumerent. Ratio est: quia ex duobus malis semper est eligendum minus malum: minus autem est, ut aliqui careant bono non necessario, quam ut Sacramentum divinissimum evidenti periculo irreverenter expounderit, Amesius: « Non opus est igitur, neque expedit, ut omnes omnem illam gratiam recipiant, quam Deus in Sacramentis offert ». Resp. : Certe opus non est: unde enim tale præceptum? deberent aliqui omnes quotidie communicare, et quidni etiam saepius in die? Ad populum phaleras?

Ad CAPUT XXIV.

Communionem sub una specie non pugnare cum Christi mandato, patet ex solutione argumentorum Lutherano-Calvinianorum. Interim suadetur 1. ex figuris S. Eucharistie, ut ligni vitæ, agni Paschalis, Manna etc. 2. Quia Joann. vi. Dominus non semel, sed quater, unam speciem sufficere docet ad salutem. Item exemplo suo idem comprobavit Dominus Joan. vi. ubi multiplicavit panes sine potu: et Luc. xxiv. eum in Emmae in pane solo sine calice Eucharistiam celebravit. Similiter Actor. ii. vers. 42. Erant perseverantes in communione fractionis panis etc. Ubi negari non potest, quod agatur de Eucharistia. Haec conjecture probables potius sunt, quam argumenta convincentia, fateor: sed et adversari vicissim nihil afferunt e Scriptura, quo eas elidunt. Nullius certe momenti sunt hic evanescuntia Amesiana.

Confirmatur porro assertio nostra I. ex testimonio veteris Ecclesie, que sine dubio nihil contra expressum Christi mandatum egisset. Numquam enim reprehendit communiantes sub una, cum non ignoraret, id apud aliquos in usu esse; ut patet in Mani-

chaïs, qui tamen numquam ideo a SS. Epiphano, Augustino etc. erroris arguuntur: Et S. Leo M. ad illos reprehendendos jussit dari sub utraque. Unde manifestum est, licuisse passum ante communicare sub una. Idem patet ex ritu asservandi hoc Sacramentum, ex communione domestica, itemque infantum, et ægrotorum, ac ex presanctificatis, que etiam semper apud Graecos, et Orientales usitata fuit. Et hæc omnia silentio suo videtur approbasse Amesius.

Confirmatur II. ab incommodis. 1. Est impossibilitas (moralis) implendi eam legem in locis, ubi est populus valde numerosus, et unus tantum Sacerdos. Nusquam autem extat vestigium ejus usus, ut consecrarent calices plures, aut in uno vastissimo. Certum autem est, non potuisse repeti in eadem actione saepius consecrationem. Unde ridiculum est, quod ait Amesius: « Ecclesiæ illi, quæ commode potest ab uno Pastore doceri, potest etiam ab eodem calix administrari ». Ritu Lutherano-Calviniano quis dubitat? at juxta Ecclesias antiquam præmix quomodo commode fieret? 2. Est periculum irreverentie SS. Sacramentum, quam semper antiquissima Ecclesia etiam studiosissime cavit: in effusione autem sanguinis est hoc periculum maius. Amesius refundit hic mera convicia, et calumnias. « Hoc », ait, « non esse reverentiam, sed stolidiam, superstitionem, et sacrilegium ». Addit: « Perversa plane est illa reverentia. Docent enim (Pontifici) Corpus et sanguinem Christi posse (physice scilicet, et per nefarium sacrilegium) ad opus flagitioum perficiendum applicari; posse a sceleratis hominibus, immo canibus, et porcis devorari; posse per vomitum ejici, et iterato sumi: et tamen omnia ista nefanda commenta, ex mera (scilicet) reverentia removent fidelia Christi membra a sanguinis ejus communione sacramentali ». Quid hoc est nisi blasphemias in universam etiam vetustissimam Christi Ecclesiam evomere, cum nihil aliud suppetat, quo novitatem erroris Sacramentarii seductis populis persuadent? Multi abhorrent a vino, et vel natura abstemii sunt, vel educatione, ut in calidis regionibus. Amesius: « Si qui sunt, qui non possunt vinum gustare, Deus illos exemit a lege communis ». At ubi hoc scriptum est! Coligo, inquit, id ex æquitate Legislatoris. Verum cur non potius colligis ex prudentia ejusdem, legem S. Communionis ita latam,

ut quod substantiam possit ab omnibus ubique observari? Quod enim quoque dicendum ob quartum incommodum, quod est summa penuria vini apud nonnullos populos, ut vix ad Sacrificium sufficiat; quam cum ipse Philippus Melanchthon judicavit sufficientem esse causam, ut substitutu vino hydromeli, quanto rectius dicitur, ad substantiam precepti non pertinere, nisi alterum speciei sumptionem?

Ad CAPUT XXV.

I. — Objicunt haeretici Joan. vi. *Nisi manducaveritis carnem et biberitis sanguinem.* « Si hic agitur de sacramento Eucharistie, ut Bellarm. antea voluit, tum certe necessitas utriusque speciei, istis verbis manifeste probatur ». Respondeo : Minime probatur, quia vis precepti non id modo sumendi, sed in re qua sumuntur consistit; sub una quippe sola specie verissime sumimus corpus integrum, et sanguinem Christi, propter necessarium utriusque concomitantiam in corpore vivo Christi. Unde et Christus ibidem vers. 32, 38, et 39. de solo pane idem dieit, quod vers. 34. dixerat de corpore, et sanguine : Et Apostolus expresse id declaravit I Cor. xi. vers. 27. *Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne. Nec obstat, quod juxta nos « Sacramentalis communio praecepit » : Est enim etiam sub una specie Sacramentalis, etsi minus perfecte representativa ; quod ad praeceptum nihil attinet.*

II. — Objic. Matth. xxvi : *Bibite ex hoc omnes.* Respond. : Hoc dictum est solis iis, qui tum ad mensam cum Christo sedeant; quod S. Marcus aperte testatur his verbis : *Et biberunt ex eo omnes.* Cetera fingit Amesus ex suo cerebro.

III. — Objic. « Luc. xxii. vers. 19. *Hoc facite etc.* Faciendum est in omniis celebrazione, quod in prima cena factum : Sed tum in utraque specie omnes communicabant : Ergo. » Resp. : Major universaliter de omni actione, et circumstantia, ac modo, quae in Cenae institutione reperiuntur, intellecta, manifeste falsa est, ut supra ostensum : alioqui semper oportet Cenam assidendo, post lotionem pedum, in fructo, et azymo pane etc., sumere. Verbo, mandatum Christi de communione, est circa formale, non circa quodvis materiale. Illud autem est participatio corporis, et sanguinis

Christi Sacramentalis : Unde evanescunt omnia, quae hic communisuntur Galiciti Novatores.

IV. — Objic. I Corinth. xi. vers. 23. « Paulus nihil tradidit Corinthiis, quod non accepit a Domino : Sed tradidit Corinthiis, utramque speciem ab omnibus communicantibus esse sumendam : Ergo ». Resp. : Minor illa gratis sine ulla probatione subsumitur de praecepto. Nusquam eam Apostolus tradit : imo vers. 27. alterativam sumptionem haud obscure insinuavit. Vane igitur hic verba multiplicat Amesus, et nonnulla Bellarmino dicta more suo truncando enerat. Sane quidquid contra Lutherum, et Kemnitum ex loco disputat Bellarm, nec tantillum quattuor. Quam insulsa cavillatio est e. gr. cum isti dicto Bellarmino (In nullo auctore hac verba : *Ego tradidi vobis*, significarunt nonquam, Ego praecepi, seu impetravi) opponit ipsum « Bellarminum dicentem, tradare praeceptum, idem esse, quod praecepere ». At quis dixerit, idem esse tradere, quod tradere praeceptum? Omitto similes cavillos.

Ad CAPUT XXVII.

I. — Objicunt haeretici : « Christus instituit Cenam sub duplice specie : Ergo sub duplice sumenda est ; alioqui tantum erit pars eius ». Resp. : Si proprie, et secundum Evangelium loqui velimus, Cenam Domini non constat nisi ex una specie. Nam Luc. xxii. sic legimus : *Cenavimus illis, accepit Jesus panem etc.* Et post multis interjectis : *Similiter et calicem postquam cenavit.* Et I Cor. xi. *Similiter et calicem postquam cenavit.* Itaque in Cenam non dedit nisi Eucharistiam sub specie panis, quae proprie respondet Cenae Judaicae, et agno Paschali : post cenam autem dedit calicem. Unde et Cyprian. serr. 5. de lapisis dicit : *Calicem offerri solere presentibus post solemnia expleta.* Deinde etiam Cenam Domini utraque specie constaret; tamen quia qualibet species continet rem utriusque speciei, tam integra Cenam ex una specie, quam ex duabus esset : sola enim differencia esset in vasis, quibus inferantur cibi. Pertinent tamen due species ad integratem, et perfectionem Sacrificii etc. Contra haec ex Evangelio plane deponpta non grandinat tantum convicia, sed etiam tonat, ac fulminat Amesus. Post triadem mendaciorum, art 4. « *Impudens est, et de-*

testanda assertio, quae nemini unquam, nisi Bellarmino venit in mentem; et cui millies a Pontificis, et ab ipso Bellarmino. contradictum fuit, et reclamatum, secundum communem sensum omnium Christianorum etc. ». At vere dudum notavit Maldonatus in cap. xvi. Matth. vers. 26. « Nullus in sacris locis est, ubi hoc Sacramentum Cenam vocetur. Sine Scriptura auctoritate, sine veterum exemplo, sine ratione, nullo iudicio, Cenam vocant..... Numquam Cenam, nisi a novis haereticis est vocata ». Cur Amesus non ostendit vel unicum pro contrario us? Si non potuit, cur in ea aperta calumniant verissimum dictum? Verissimum ergo manet, instituisse Christum Eucharistiam, ut Sacramentum est, sub bina specie; ut ad Sacramentum participatio est, permisisse liberum, ut sub alterutra vel utraque fiat.

II. — Objic. : « Dominus calicem omnibus presentibus dedit. Apostoli quoque omnes ibus dabant I Corinth. xii. vers. 21. et xii. vers. 43. » Resp. : apostolus loco citato nihil vel ad speciem tale tradit. Christi exemplum (vel etiam Apostolorum) faciunt rem licitam et bonam, non vero praeceptam. Amesus : « Exemplum Christi, et Apostolorum est nostrum exemplar. Exemplar autem rei faciente probat rem esse praeceptam, et necessariam ». Resp. : Actions Christi sunt ita exemplar nostrarum, ut tamen non nos obligent ad omnes, et singulas, et eodem plane modo ponendas : alioqui inumeras absurdas forent admittenda, ut per se patet. At instat Amesus : « Juxta Bellarm. lib. iv. cap. 7. non potest dubitari, quin illud sit melius, et faciendum, quod Christus fecit ». Resp. : Verum hoc est per se loquendo, et easteris paribus; nam universaliter quoad omnia, ob variationem circumstantiarum debent omnes fateri, non esse melius, cum ne quidem possibile sit. Et hoc ipsum in praesenti abunde servatur in Sacerdotibus, semper sub utraque specie communicantibus post Sacramentum a se oblatum.

III. — Objic. « Testamentum Domini corrumpunt, qui laicos negant sanguinem Domini ». Resp. : Neg. assumpt. Quia sanguis Domini datus etiam sub specie panis. Sacramentarii auferunt totum, nuda Symbola misericordiae ostentantes Amesus : « Hoc ipsum est violare Testamentum Domini, in una tabula involvere, quod ille voluit in duobus explicare, ad maiorem suorum adiunctio- nem ». Resp. : Voluit explicare in duabus

tabulis per Sacrificia, ita praecipiendo Apo stolis, eorumque Successoribus; quad communicantes non item.

IV. — Objic. « Tenentur omnes mortem Domini commemorare, dum Sacramentum hoc percipiunt, I Corinth xi. Ergo tenentur carnem, et sanguinem Domini seorsum sumere in duabus speciebus ». Resp. : Non sequitur. Dupliciter enim commemo ratur in Sacramento Christi mors. 1. per representationem, et significacionem. 2. per memoriam, et narrationem. Prior modo fit consecrando, et offerendo Eucharistium Deo; posteriori autem, manducando, et bibendo : ad priorem, non ad posteriorem utraque species est necessaria. Inepte negat Amesus, commemorationem mortis Christi posse esse sine explicita representatione sanguinis e corpore effusi. Tria reliqua, quae Bellarmino affingit, sunt aperte calumnia, ut con ferenti utriusque verba, et intelligenti patebit.

V. — Objic. « Si potest laicus tolli pars Eucharistiae, tum etiam pars Baptismi ». Resp. : Tollit potest pars integralis, nulla vero essentialis. Amesus : *Materialis, et integralis pars est pars essentialis : Materialia siquidem est pars essentialis.* Ergo si Sacramentario abscondatur pes, perit totus homo, quia ablata parte integrali, ablata pariter est essentialis quoque. O stupendam sapientiam!

VI. — Objic. « Si potest tolli calix, tum et panis ». Hoc nempe sine ulla probatione infertur, virtute aliae illius quodlibetice Lutherano-Calvinisticae !

Ad CAPUT XXVIII.

Gerhardina hic loci collectum referre vi sum est.

Th. 56. sic arguit : « Juxta Bellarminum res Sacramenti a Deo sunt determinatae, ut non liecat quidquam in illis mutare, multo minus omittere. Jam vero ad rem sacramenti Eucharistiae pertinet etiam vinum : Ergo nulli licet vini in Eucharistia distributionem omittere ». Resp. : Hoc argumentum nimis, et ideo nihil probat; sicut et illud th. 68. 69. 72. et 90. Sic enim (contra omnes), abstemii essent Eucharistia privandi. Minor itaque falsa est : neque enim vinum est res Sacramentum; imo ne Sacramentum quidem, sed eius species una cum Christi corpore.

Thes. 18. ita colligit : « Illud sacramen taliter sub specie panis accipimus, quod vi

verborum Christi est sacramentaliter pani præsens, et vice versa. At corpus Christi, non sanguis, est sacramentaliter pani Christi præsens; quia vi verborum non est in specie panis, nisi corpus : Ergo corpus Christi, et non sanguinem sub specie panis sacramentaliter accipimus ». Resp. : Major falsa est in sensu Gerhardi, quo intelligit, illud solum esse præsens. Nam etsi una eademque actione formaliter vi verborum præcise non fiat præsens sanguis, fit tamen præsens realiter vi ejusdem actionis, que non nisi totum Christum ponit. Hinc etiam solvit cavillatio th. 74. et 75. ac proposicio, quam th. 77. assumit, nempe : « Cujus presentia Sacramentalis ex verbis Christi, Accipite, hoc est corpus meum, probari nequit ; ejus percepti Sacramentalis ex iisdem probari minime potest », falsa est. Quia etsi vi verborum præcise nequaquam probari, probatur tamen vi concomitantia naturalis infallibilis. Eamdem cavillationem sepius admissit Gerhardus, eo quod non adverterit, possit vi actionis sacramentalis unius individualis, esse res omnes illas praesentes realiter, quæ cum illa re, que verbis præcise, et formaliter significatur, habent infallibilem connexionem.

Thes. 83. et 88. insignem cavillationem admittit, dum ex eo, quod Bellarm. sub certa hypothesi dici posse admittet, Gerhardus, ut simplier affirmatum ponit, et hinc inferit : Communione sub una specie nullam conferre gratiam. Loquitur enim Bellarm. *in casu*, quo quis communicat sub utraque, dici tunc posse, gratiam non confiri, nisi sumptus utriusque speciei absoluta : Gerhardus autem absolute ad omnem casum, etiam quo quis communicat tantum sub una specie, id detinetur. Hoc an flagitious, vel puerile sit, Titius definit.

Thes. 198. « Juxta Bellarm. Nazarei non bibebant vinum, ideoque non est credibile, contra votum suum eos bibisse vinum. At juxta eundem Bellarm. vinum Eucharisticum transsubstantiat in Christi sanguinem : Ergo si Nazarei credidissent hoc ipsum, sine scrupulo, calice Eucharistico fuissent usi, quippe in quo fuisset merus sanguis ». Sed haec Gerhardi frigida cavillatio perfrigida. Nam non propter substantiam abstinebant Nazarei a vino, sed quia incibrii vim habebat ; quam retinente etiam species accidentales, a substantia separatae.

Thes. 111. sic argutatur : « Greci ad

hunc diem servant Sacramentum per integrum annum, teste Bellarmino. At Greci communionem sub utraque specie statuunt esse necessariam : Ergo ex asservatione communio sub una specie probari nequit ». Respondeo : Subsumptum illud est Gerhardi commentum : Numquam vero in hoc Latinos reprehenderunt ; et certissime constat, eu una speciem asservare, adeoque præsanctificatis illis tam pro ægrotis, quam pro feria sexta in Parasceve.

Th. 112. ait : « Bellarminus improbat communicationem infantium ; quomodo igitur ex rito, institutione Eucharistiae minus conformi, et ab Ecclesia abrogato, communio sub una specie probari quæd ? » Infantum esse hanc argumentationem Gerhardi, an Titius negare ausit ? Bellarmini assertio est : Veteres certi de causis (non illegitimis sane) infantibus Eucharistiam instillasse. Cur hinc non inferatur licitus usus unius speciei, etsi sequentibus temporibus visum sit, præstare, ut non nisi ratione uteribus S. Eucharistia ministretur ? id quod melius est, supponit alterum bonum.

§ UNICO.

Titiana lustrantur una cum Calixtinis.

G. Calixtus an. 1643. evertere unius speciei usum supremo conato laboravit in tract. de eo argumento ; cui sequenti anno in Vindiciis Catholicis opposui sect. 5. 6. 7. et 8. quibus acquiesciens Calixtus visus est. Hoc mortuo, G. Titius an. 1658. in sua Ostenzione summaria cap. 5. post tria lustra suus Praeceptor tuli suppeditas, et quidem oppido exiles, et clumbes. Nam dissimilatus omnibus aliis (quæ proinde merito pro ratis habentur) quatuor tantum Exempla, vel Ritus, e quibus Catholici probant licitam communionem unius speciei, tamquam insufficientes ad hoc evincendum, arietat. I. Est Leonis M. prohibiti severa communio sub una panis specie, ut sic reprehendenter Manichæi, qui sacrilegio ab omni vino se abstinebant. Enimvero nihil video, quid Titius hic contra nos evincat ; nam quod ait : « Bene potuisse Manichæos in promissa multitudine Catholicorum, quæ, pro eius temporis more, ex intervallo demum calicem a Diacono accipiebat, latere ; aut etiam, antequam Diaconus adventaret, sese clam subducere ». Ita sit : at quis non videt frustaneum fuisse severum illud præcep-

plum, ad illum finem, reprehendendi Manichæos, nisi antea censebatur licitum, et liberum id, quod postea ad excludendos, aut reprehendendos haereticos habebatur pro sacrificio ? P. Sotii dictum nil officit nobis, nil favet Titio. Plus enim non dicit, quam morem fuisse Manichæorum, semper vini specie abstinere ; qui mos sine dubio contrarius erat morti Catholicorum, etiamsi hi non omnes, nec semper, sed aliquando, et aliquam multi speciem vini sumerent. Quod vero hanc meam illationem : « Quid opus fuerit ad Manichæos reprehendendos a Leone ferri legem de sumendo calice, si jam lata ante agnitionem fuerit lex eadem strictissima ? » dicit Titius « nec unius pilis esse », nescio, an vel suis auditoribus Julianæis (nisi forte oppido stupidis, et credulis) persuaserit. Si enim ex lege divina censuerint tunc Catholici, obligari omnes ad utramque speciem, omnes secus agentes mox ut sacralegos, aut haereticos agnoscirent. Ad quid ergo nova Leonis M. constitutio ? Quis ex ipsis Manichæis tam audax fuisse, ut se apertissimo reprehensionis periculo exponeret ? Longe aliquid est, cum lex aliqua humana positiva aliquibi in desuetudinem abiit, et negligitur, ideoque iterata sanctione instauratur. At divinam Christi legem, quam ipse Titius cum suis gregalibus præstendit in continuo vigore ad Catholicos fuisse, quis credat, opus habuisse repetita sanctione, et quidem adeo severa ?

II. — Communionem domesticam fuisse (saltum semper) sub duplice specie, nec ipse Titius, ut reor, credit. Ut liberaliter demus (id enim nullo arguento evinci potest) id contingisse subinde, certissimum est ; cum sola species panis data fuerit in manus filii. Quis idem de specie vini credat ?

Sane hoc tam est perspicuum ; ut Kemnitius aliisque adversarii negare non sint ausi.

III. — Quod « de communione infantium sub una specie falsum » ait Titius, pars audaciae est, cum ex illis S. Cypriani verbis, quibus infantes introducunt loquentes, id nomine sequatur. Nam etsi hodie similia verba de adulis Catholicis usurparentur (quod fieri posset), nemo tamen hinc communionem sub utraque specie recte inferret.

IV. — Quod « communioni ægrotorum » andeat Titius utramque etiam speciem affinare, et impudentia excusari non potest, cum in hoc non tantum a communione omnium sensu, et veritate ipsa, sed etiam a suo Praeceptore Calixto, in th. 47. profiteatur, recitat, et quidem argumento, araneorum tela fragiliore, quod est tale : Puer jussu Presbyteri detulit particulam Eucharistie, jussitque ut prius madefactam, seni, et morituro Serapionis porrigeret, ut ita deglutire posset (hoc quippe, et non plus habetur ex Eusebio) ; Ergo ægrotus ille Serapion (et alii ægroti similiter) sub utraque communica- runt.

Ad CAPUT XXX.

Quae hic Amesius et Gerhardus Bellarmino opponunt, et paucula, et nullius momenti sunt, et ex dictis in tom. II satius expedita manent. Qui enim realem presentiam Christi in Eucharistia admittunt facile adoracionem id enim nullo arguento evinci potest) id consequenter erant. De ipsis speciebus Sacramentalibus ut sic, par est ratio, ac de vestibus, quibus Christus in terris agens operiebatur.